

DE JONG ZWIJGT OVER

HUMANISME

„Staatssekretaris De Jong (Onderwijs) gaat niet in op de vraag van het socialistische Kamerlid Van Kemenade of men op het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen van mening is dat het humanisme niet als een levensbeschouwing moet worden beschouwd.”

Tegenover het dagblad Trouw verklaarde De Jong onlangs dat hij het begrip „identiteit” niet wil inperken tot godsdienstige richtingen. (NRC, 23-7-80). De Jong heeft nu advies ingewonnen bij de Onderwijsraad, en heeft het Humanistisch Verbond nog steeds niet geantwoord op vragen van het hoofdbestuur over diskriminerende uitspraken van een topambtenaar over het humanisme.

KLAMER: CHRISTENEN EN HUMANISTEN GELIJKWAARDIG

Nog altijd wordt regelmatig de vraag gesteld wat nou eigenlijk het verschil is tussen humanisme en christelijk geloof. Want is dat laatste eigenlijk ook niet een bepaalde vorm van humanisme? De bekende radiodominee Alje Klamer zei er op 14 augustus voor de NCRV dit van: „Humanisten gaan er van uit wat mensen zelf vinden; geloven betekent er van uitgaan wat God je te vertellen heeft.” Verder vond Klamer het onzin om van „christelijke” naastenliefde te spreken, alsof dat een soort betere naastenliefde zou zijn. Voor Klamer zijn humanisten en gelovige christenen volstrekt gelijkwaardig. Waar mee Klamer wel één van de meest humanistische dominees genoemd mag worden, maar dan van ons uit bekeken! (B. B.)

O, KOM ER EENS KIJKEN

Wordt er nog gezongen en muziek gemaakt binnen het HV? Wij dachten van niet. Totdat onlangs de gemeenschap Dordrecht bij de redactie aan de bel trok en ons vertelde dat het bestuurslid-troubadour Rijk Kroese een aantal liedjes heeft geschreven voor een speciale muzikale bijeenkomst die dan ook zeer gezellig werd.

Eén van deze liedjes willen wij de lezers van de „Humanist” niet onthouden. Het moet worden gezongen op de melodie van „O kom er eens kijken” en het gaat zo:

O, kom er eens kijken
wat de post ons heeft gebracht:
pronkstuk uit de Domstad
dat ons tegenlacht!
Ja, ja, het is de Humanist,
ik heb hem al zo lang gemist.
We knokken wie hem eerst lezen mag
want die heeft een goeie dag!
Wij zijn met ons tien.
Ma heeft hem uit m'n vingers gegrist...
Nu sta ik te grienen
om de Humanist!

ALARMPAS: GELOOF WORDT LEVENSOVERTUIGING

Al jaren wordt door International Alarm Methods Holland B.V. te Santpoort de zogenaamde alarmpas uitgegeven, een onderdeel van het eveneens door I.A.M. gedistribueerde SOS-systeem. Op die alarm-

pas kunnen gegevens ingevuld worden die betrekking hebben op de drager/draagster, en die bij een eventueel ongeval van belang kunnen zijn: wie gewaarschuwd moeten worden, bloedgroep, noodzakelijke medicijnen, enz.

Wat niet ingevuld kan worden is de levensovertuiging: dat is een voorrecht dat beperkt blijft tot degenen die een „geloof” hebben! I.A.M. antwoordde desgevraagd de humanistische levensovertuiging te zijn toegedaan, en dus geen enkel beletsel te zien om in een nieuwe druk „geloof” te vervangen door „levensovertuiging”. Het is alleen nog wachten tot de voorraad van maar liefst 320.000 stuks op is... (F. B.)

ZO DE WIND WAAIT, WAAIT DE ROK

Volgens Het Parool (23/8) heeft Paus Johannes Paulus II tussen de regels door aan de stakende Poolse arbeiders laten weten dat zij (een of andere Heilige Maagd) „dit

land zou kunnen helpen in harde strijd voor het dagelijks brood; voor sociale rechtvaardigheid en om zijn onvervreembare recht op een eigen leven en ontwikkeling te garanderen.” (kurs. MV)

Wordt dit ook gezegd t.a.v. abortus, celibataire priesters, de positie van de vrouw, de knechting van het onderwijs e.d. Zo de wind waait, waait de rok van het Vatikaanse staatshoofd, zullen we maar denken. (MV)

D'66 STAAT SUBSIDIERING BOND TEGEN VLOEKEN TOE

Blijkens het „Welzijnsweekblad” van 1 augustus heeft de D'66-fractie in de Staten van Friesland ervoor gezorgd dat met 27 tegen 25 stemmen de Bond tegen het Vloeken („de democratie is alleen veilig als ze gebaseerd is op eerbied voor Gods openbaring”) alsnog subsidie kreeg. PvdA en VVD in Friesland stemden tegen, maar hebben zonder D'66 geen meerderheid. In de afgelopen maanden hebben veel niet-konfessionele gemeenteraads- en statenleden voor subsidiëring van deze bond gestemd: een levend bewijs dat de Verbondsradaad terecht verontrust is over de geringe activiteit van HV-gewesten en -gemeenschappen op het gebied van de plaatselijke politiek. De eerstvolgende Verbondsradaadsvergadering zal zich bezinnen op maatregelen om hierin verandering aan te brengen.

VAKATURES

De Landelijke Rutgersstichting zoekt een nieuwe directeur/koördinator (m/v) met hoge opleiding en ervaring in leidinggeven in welzijnswerk of gezondheidszorg. Inlichtingen: 070-631750.

Het Humanistisch Verbond

zoekt een

FUNKTIONARIS SCHOLING EN VORMING

Taak:

Organiseren van en tevens een persoonlijke bijdrage leveren aan de scholing en training van het vrijwillige kader van het Humanistisch Verbond – zowel gericht op praktische werkmethoden, als op de inhoud van het werk.

Vereisten:

- humanistische levensovertuiging
- opleiding op middelbaar of hoger beroepsniveau
- praktische ervaring met scholingswerk voor vrijwilligers, bekend met de werkmethoden voor dit werk
- leeftijd ± 35 jaar
- woonplaats in of nabij de provincie Utrecht/t Gooi
- rijbewijs

De uitoefening van deze functie vraagt veel reiswerk door het gehele land, met name in de avonduren en op zaterdag.

Salaris ± f 3.300,- bruto per maand.

Inlichtingen over de inhoud van de functie verkrijgbaar bij J. de Leede, hoofd verenigingszaken, telefoon (030) - 31 81 45 of (02155) - 12 8 43.

Uitvoerige sollicitatiebrieven te richten aan de directeur van het Humanistisch Verbond, Postbus 114, 3500 AC UTRECHT, binnen veertien dagen na verschijnen van dit blad.

Bij start mensenrechtenproject

HIVOS OP ZOEK NAAR AKTIEVE SOLIDARITEIT

HIVOS. Het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking. In 1968 ontstaan, opgericht door leden van het HV met financiële steun vanuit de Vereniging de Weezenkas.

HIVOS. Zeker buiten de humanistische kring vrij onbekend. „Omdat we nooit zo aan de weg getimmerd hebben”, aldus directeur Rutger Engelhard. En ook binnen de humanistische beweging gaat HIVOS niet konstant over de tong.

Wellicht brengt het begin september gestarte mensenrechtenproject daar verandering in. Dáárover en over het instituut zelf een gesprek met directeur Rutger Engelhard en vormingsmedewerker Pieter van Veenen.

„Nederland en de mensenrechten in de derde wereld”; dat is de titel van een onlangs verschenen brochure, waarmee HIVOS het land intrekt. Het boekwerkje werd toegestuurd aan de gemeenschappen van het HV, aan de afdelingen van Humanitas, aan de Hivos-komitees en aan andere, eventueel geïnteresseerde, organisaties

op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. De brochure dient als achtergrondinformatie voor een discussieproject over mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking. Tussen september en december zullen er in gespreksgroepen in het land voorbereidingen getroffen worden voor een landelijke manifestatie die op 31

januari 1981 plaatsvindt. Die dag vormt de afsluiting van de eerste fase van het project. Dan worden de resultaten van de besprekingen in het land bekeken en dan ook wordt er een plan opgesteld voor verdere activiteiten.

– *Het lijkt een wat naar binnen gerichte campagne...*

Pieter van Veenen: „Nou, het is in eerste instantie gericht op de humanistische achterban. Die hebben we ook direkt benaderd. Het is een gezamenlijk project met het Humanistisch Verbond en Humanitas. Maar ook andere organisaties kunnen deelnemen. Amnesty International bijvoorbeeld. Of de Wereldwinkels. Die hebben overigens al positief gereageerd. De bedoeling is dat er een meningsvorming uit voortkomt, aan de hand van stellingen die wij bij de brochure hebben gedaan. Zo kan de humanistische beweging in Nederland eventueel een standpunt innemen ten aanzien van de mensenrechtenproblematiek in de derde wereld en wat wij daar in Nederland aan kunnen doen. Dat moet gebeuren op de manifestatie in januari, op grond van de discussies in het land. Dan komt ons eigenlijke project. Dit is meer de discussiefase, dan willen we meer actiegericht met het onderwerp bezig gaan.”

Rutger Engelhard over dat naar binnen gerichte: „Dat is betrekkelijk. Je kunt wel zeggen: het is alleen op de humanistische beweging gericht, dat is waar. Maar het mondiale vormingswerk heeft tot nu toe, via de Hivos-komitees als intermediair tussen Hivos en achterban, misschien wel een verdieping, maar geen verbreiding gekregen. In het vormingswerk zijn via de Hivos-komitees zo'n vijftig tot zestig mensen actief. Zij verkopen ABAL-producten, geven voorlichting, houden voordrachten enzovoorts. Of ze nemen deel in grotere samenwerkingsverbanden en daarin brengen ze dan hun achterban mee. Maar vanuit ontwikkelingslanden, vanuit groepen waarmee wij samenwerken, krijgen wij steeds meer de vraag: wie is Hivos en door wie wordt Hivos gedragen? Daarnaast vragen zij actieve solidariteit voor het streven naar een fundamentele gelijkberechtigtheid, vrije informatie, vrije meningsuiting, democratische structuren. Met dit project hopen we de humanistische beweging, waar Hivos uit voortkomt en waar het zijn wortels in heeft, duidelijk te activeren en te betrekken bij het ontwikkelingsvraagstuk. Dat is onze achterban en die is groot genoeg om een mensenrechtenproject zinvol uit te voeren. Maar de problematiek is bij de mensen die er niet professioneel mee bezig zijn nog te diffuus aanwezig. De gedachtengang is nog te weinig ontwikkeld om nu al als humanistische beweging naar buiten te treden.”

(vervolg op pagina 4)

L. Harmsen (Zwolle)

(vervolg op pagina 6)

KERNWAPENVERKLARING AANGENOMEN DOOR VERBONDSRAAD

- ... standpunt (...) baseren op humanistische en ethische overwegingen (2)
- ... geen plaats voor zedelijke erkenning van geweld op zichzelf (3)
- ... geweld met kernwapens kan (...) principieel niet meer worden beschouwd als het kleinere kwaad dat (...) een groter kwaad kan tegenhouden. Als zodanig is het gebruik van kernwapens ethisch onaanvaardbaar (11)
- ... niet alleen het gebruik, maar ook het bezit van kernwapens (is) ethisch onaanvaardbaar (23)
- In plaats van een veiligheidssysteem dat berust op wederzijdse bedreiging met totale vernietiging behoort een ander veiligheidssysteem te worden ontwikkeld (26)
- ... een eigen (Nederlands, MV) beleid, dat zich los maakt van de berusting, gelatenheid en volgzzaamheid en dat poogt (...) het traditionele veiligheidsdenken te doorbreken (27)

Dit zijn de belangrijkste punten in de 28 paragrafen tellende verklaring, die de Verbondsraad op 13 september jl. met 25 stemmen vóór, 4 tégen en 1 onthouding heeft aangenomen. In de daaraan voorafgaande discussies rees onder meer de vraag of hier nu sprake is van een verbeterde versie van de oorspronkelijke konsept-verklaring (zie „Humanist” 5/5 '80, nr. 8) dan wel van een nieuw ontwerp.

Voor- en tegenstanders

In een brief aan de leden van de Verbondsraad heeft hoofdredacteur Joos Sinke van de Geestelijke Verzorging in de Strijdkrachten zijn voornaamste bezwaren tegen het nieuwe ontwerp uiteengezet. Zijns inziens is thans een verklaring ter tafel gekomen, die niet alleen een aantal stilistische verbeteringen bevat, maar waarin ook een aantal belangrijke passages zijn afgezwakt. In de oorspronkelijke tekst staat bijvoorbeeld: ons land en ons volk dienen niet te worden betrokken bij of medewerking te verlenen aan het totstandkomen, produceren, transporteren, opslaan of het gebruik van kernwapens of onderdelen daarvan. In de huidige tekst is dat – en dan nog bij amendement eraan toegevoegd – geworden: Deze stappen (in het kader van een eigen Nederlands beleid, MV) zouden kunnen bestaan uit het beëindigen van de Nederlandse betrokkenheid bij of... enz. Deze en andere meer voorwaardelijk gestelde formuleringen maken de verklaring zwakker, hetgeen, volgens Sinke, onder meer te wijten is aan de samenstelling van de commissie. Deze had de opdracht de op 31 mei jl. door de Verbondsraad aanvaarde hoofdlijnen van de konsept-verklaring tot een meer samenhangend geheel om te werken en een nieuwe formulering te vinden voor de wegen die tot verwerkelijking van de ethische uitgangspunten dienden te leiden (zie „Humanist” 15/6 '80, nr. 10). Sinke, zelf lid van deze commissie, meent dat het minderheidsdenken in de Verbondsraad oververtegenwoordigd is geweest in deze commissie.

In zijn mondelinge toelichting waarom hij meent een minderheidsstandpunt binnen de commissie in te moeten nemen en vast

wenst te houden aan de oorspronkelijke verklaring, legt hij er nogmaals de nadruk op dat het in een dergelijke verklaring alleen gaat om ethisch van belang zijnde argumenten en dat strategische overwegingen en compromissen er niet in thuis horen.

De Vries en Bolkestein keren zich fel tegen Sinke's brief en opmerkingen. Met name Bolkestein heeft zowel tegen het oorspronkelijke konsept als tegen het nieuwe ontwerp nogal wat bewaren, die hij samenvat in de bewering dat hiermee in de richting van atoompacifisme en neutraliteit wordt gegaan.

Andere sprekers hadden veel waardering voor het nieuwe stuk, vooral vanwege de betere leesbaarheid, maar meenden wel dat het geheel minder kernachtig was geworden, hetgeen door de meesten werd betreurd en door enkelen een winstpunt werd gevonden. Vrijwel iedereen bleef bezwaar hebben tegen de lengte. HV's ondervoorzitter De Ronde denkt evenwel dat het geheel in Humanistisch Perspectief wellicht pregnanter geformuleerd kan worden, hetgeen bij sommige sprekers de vraag deed rijzen of een verklaring niet pregnant en een paragraaf in Humanistisch Perspectief niet uitvoeriger dient te zijn. Eén en ander leidde er toe dat van de zijde van het Hoofdbestuur werd toegezegd te

zijn tijd met een verkorte versie te komen.

Als een rode draad loopt – en liep ook tijdens de vorige raadsvergadering – steeds weer het vraagstuk van de verhouding tussen politiek en ethiek. Sinke heeft het in zijn brief o.m. over „ethische importantie en draagwijdte zonder dat daarin vooraf overwegingen van pragmatische, politieke en strategische aard als zodanig zijn verwerkt.” Bolkestein stelt dat politieke oordeelsvorming ethisch handelen is en dat er tussen die twee geen scheiding mogelijk is. Uitgaande van de opvatting dat het in de ethiek gaat om „zoals het behoort te zijn” is er veel te zeggen voor Sinke's opvatting, maar dan nog is er sprake van politiek, indien daaronder verstaan wordt het „vormgeven aan de maatschappij”. In die zin is het feitelijke bestaan van het Humanistisch Verbond een politiek gegeven en zijn uiteraard al zijn handelingen – of het achterwege blijven daarvan – politieke handelingen. In het spraakgebruik wordt echter onder politiek meestal verstaan (maar helaas nimmer duidelijk gezegd) partijpolitiek, zoals die funktioneert in een parlementaire democratie. In deze betekenis is een verklaring van het Verbond geen politiek stuk en mag dat ook niet zijn. In een ethische verklaring dient te staan hoe het behoort te zijn en daaraan kan de praktische (partij)politiek getoetst worden op haar morele gehalte. Een ethicus die partijpolitieke uitspraken doet, verliest als ethicus recht van spreken. Maar daar staat tegenover dat een politicus, die in ethisch opzicht geen vuile handen durft te maken (d.w.z. geen compromissen durft aan te gaan, zij het niet tegen elke prijs) en die het haalbare – de strategie – niet in zijn oordeelsvorming betreft, niet voor zijn werk deugt.

Toch een waardevolle bijdrage

Er werden door de vergadering enkele taalkundig minder gelukkige formuleringen gewijzigd en per amendement werd in de tekst opgenomen dat gebruik van kernwapens niet alleen funest is voor de thans levende generaties, maar ook zijn vernietigende werking behoudt voor de nog komende generaties. Een amendement om weer een passage op te nemen over de ondermijnende invloed die het bezit van kernwapens heeft op het democratisch gehalte van de staat en dat strakkere controle diktatoriale of totalitaire vormen aanneemt, haalde het niet.

Uit de verklaring in zijn geheel is, ondanks eventuele bezwaren ertegen, niet te lezen dat wat het Verbond betreft het ten aanzien van kernbepaaling kan vriezen of dooien. Het is wel een omvangrijke verklaring met voorzichtige formuleringen geworden. Het is echter vraag of binnen het genuan-

(vervolg op pagina 8)

HIVOS RICHT ZICH VOORAL OP KLEIN

Feedback

– *Hivos ontvangt zo te horen weinig feedback van de leden van het HV?*

Rutger Engelhard: „tot nu toe kun je zeggen dat we de feedback krijgen van de Hivos-komitees. Dié hebben ook gevraagd naar een centraal thema. De verdieping van die mensen in de discussies en in het

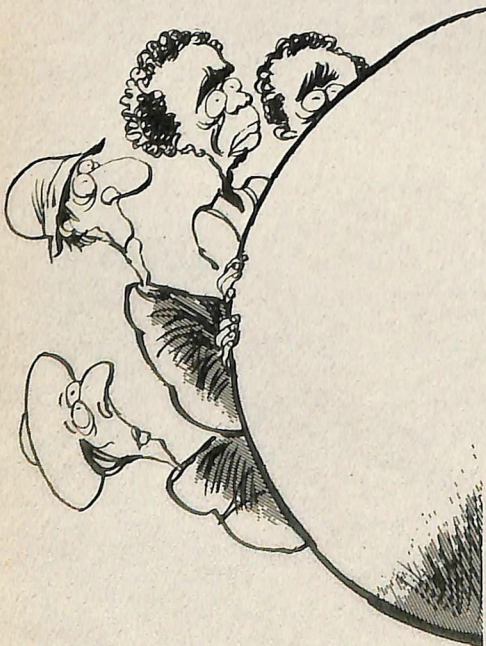
Projecten

Hivos heeft een aantal projecten in de derde wereld-landen. Een precieze omschrijving van wat een project is, is moeilijk te geven. Daarom een voorbeeld:

CIPA-Peru

Medefinanciering door de overheid: f 98.211,-.

Het CIPA, Centro de Investigación y Promoción Amazónica te Lima, werd eind 1977 opgericht met 100% HIVOS-financiering door enige jonge Peruaanse antropologen die ernstig bezorgd waren over het falen van regeringsinstanties daadwerkelijk iets te doen voor de minderheidsgroepen in het Amazonegebied. Het CIPA heeft een tweeledig doel: het beïnvloeden van de Peruaanse publieke opinie door het geven van voorlichting over de bevolking van het Amazonegebied; het steunen van Indianengemeenschappen door middel van: – juridische actie, met name inzake grondrecht kwesties en geschillen, – audiovisuele programma's, gericht op ontwikkelingsactiviteiten, maar uitgaand van de bestaande cultuurpatronen, – publikaties, vaak in getekende vorm, die voorlichting geven over actuele problemen, zoals de nieuwe Indianenwetgeving, het toerisme, e.d. Het CIPA zal nog gedurende vier jaar met HIVOS-steun blijven draaien, waarna gehoopt wordt dat op lokale financiering kan worden overgeschakeld.

werk dat ze doen is, vind ik, bevredigend voor vrijwilligersgroepen. Zeer bevredigend zelfs. Ik vind dat het hele goede groepen zijn, de kernen van onze achterban. Met dit project hopen we naast de bestaande, meer groepen te krijgen die zich met de problematiek gaan bezighouden.”

– *Op een gegeven moment, na januari, is er een meningsvorming geweest, een stellingname, misschien ook wel een stellingname van het HV. En dan?*

Pieter van Veenen: „Behalve die stellingname is het de bedoeling dat er in januari wordt gekozen voor verschillende deelthema's die in de loop van het volgend jaar worden aangepakt. We hopen de gespreksgroepen die nu ontstaan vast te houden, zodat zij volgend jaar met een aantal konkretere, meer actie-gerichte activiteiten verder kunnen gaan. Voor de hand liggend zou kunnen zijn, dat we een activiteit naar de politieke partijen toe plannen. Zodat die in hun verkiezingsprogramma's en dergelijke wat meer duidelijkheid scheppen over het Nederlandse mensenrechtenbeleid.”

En Rutger Engelhard: „Punt is dat we die activiteiten nog niet hebben ingevuld, want het project is er niet op gericht dat Hivos of dat het Humanistisch Verbond uitspraken gaat doen over de mensenrechtenproblematiek. De bedoeling is, dat in januari de humanistische beweging achter een aantal uitspraken gaat staan. Als je die lijn volgt, dan vind ik dat je wat daarna gebeurt open moet laten.”

Geld

Hivos heeft geen leden. Kontribuanten fourneren een deel van de fondsen. Op dit moment zijn er 8000 begunstigers. Niet veel, nauwelijks genoeg.

– *Hoe werf je contribuanten?*

Rutger Engelhard: „Daar hebben we nog geen duidelijk beleid voor. Vroeger zijn ze geworven onder het totale bestand van het Humanistisch Verbond, Humanitas en de Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme. We zijn op het ogenblik binnen Hivos al zo'n jaar bezig om een nieuw beleid ten aanzien van die fondsenwerving en de voorlichting op te stellen. Maar dat is erg moeilijk en we zijn er dan ook nog niet uit. „Waarom het zo belangrijk is? Hivos neemt op het ogenblik deel in het medefinancieringsprogramma van de overheid (zie kader, **pb**). Dat betekent dat het leeuwendeel van de fondsen die wij naar projecten (zie het andere kader, **pb**) overmaken, bestaat uit belastinggelden. Maar om zelf flexibel op projecten te kunnen inspringen die niet direkt binnen het kader van het medefinancieringsprogramma vallen, heb je die fondsen nodig. Of om een klein projectje, vier- of vijfduizend gulden, te kunnen steunen zonder te voldoen aan alle verplichtingen van het medefinancieringsprogramma. Om dan te kunnen zeggen: vooruit, dit is een eenmalige gift; ook daarvoor heb je die eigen fondsen nodig. Dat is één ding.

„Een ander punt is dat het eigen inkomen van Hivos afhankelijk is van de hoeveelheid fondsen die je werft. We zullen bijvoorbeeld ook in het kader van het medefinancieringsprogramma en in het kader van de ontwikkeling van Hivos tot een grotere

organisatie veel meer aan voorlichting moeten doen. Voorlichting over ontwikkelingsproblemen en over ontwikkelings-samenwerking; voorlichting over mensenrechten. De koppeling van de voorlichting aan het Nederlandse publiek vind je daarin, dat je gaat vertellen wat je doet in ontwikkelingslanden, welke projecten je steunt en waarom juist die, wat de resultaten zijn. Daar heb je ook geld voor nodig. Wij zijn er vanuit gegaan dat die voorlichting zichzelf moet betalen. Maar hoe? Daar komen we intern niet uit.

„Kortom, het binnenkomen van fondsen is erg belangrijk. Daar moet nieuw leven in worden geblazen. Tot nu toe deden we aan voorlichting om fondsen te werven. We vinden dat we nu zo'n netwerk van kontakten hebben en zoveel werk doen waarvan we denken: dat is een goede illustratie van hoe je kunt werken op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, dat we die informatie ter beschikking willen stellen van de humanistische beweging en van een breder publiek in Nederland zonder direkt fondsenwerving op het oog te hebben.

De „H” van Hivos

– *Over voorlichting gesproken. Hivos is vrij onbekend. Hoe staat het met de beeldvorming rond het instituut?*

Rutger Engelhard: „Ja, het is een onbekende club. En wel omdat wij nooit aan de weg getimmerd hebben. Op een gegeven moment zeg je: besteed je daar nu al je geld en tijd aan of besteed je die aan het projecten- en vormingswerk. We hebben tot nu toe heel duidelijk gekozen voor het laatste. We zijn nu op het punt dat we veel duidelijker aan die beeldvorming van Hivos moeten werken, gekoppeld aan voorlichting. De profilering van Hivos is ook belangrijk om fondsen binnen te krijgen.”

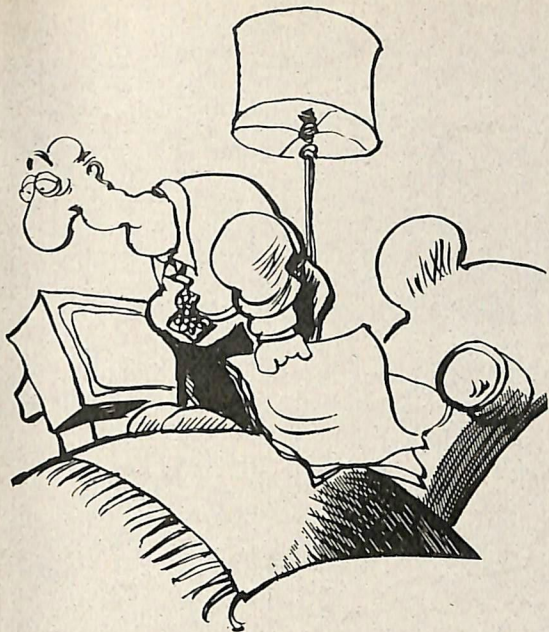
Uit „Uitgangspunten van beleid”, een nota van het Hivos-bestuur uit 1978: „Het doel was en is een eigen humanistische bijdrage te leveren, zowel materieel als ideëel, aan de ontwikkelingssamenwerking.”

– *Wat is dat typische humanistische in het Hivoswerk?*

Engelhard: „We hebben daar dit jaar een onderzoek naar gedaan, dat bekend staat als het Delphi-onderzoek. Daaraan hebben zo'n dertig mensen uit de humanistische achterban mee gedaan. Het was een schriftelijke konsultatie in twee rondes. Allereerst vroegen we: wat is de „H” van Hivos? Wat zou het specifiek humanistische moeten zijn als je als een humanistische beweging aan ontwikkelingssamenwerking doet. In de tweede ronde hebben we de resultaten van die eerste konsultatie teruggekoppeld en gevraagd wat de mensen van die resultaten vonden. Daar is dus niets uitgekomen. Althans, er is dit uitgekomen: enorm tegenstrijdige antwoorden. Nou, op basis daarvan kun je zeggen: de humanistische beweging bevindt zich in een identiteitskrisis ten aanzien van het specifiek humanistische in ontwikkelingssamenwerking.

„Er zijn op dit moment plannen om een soort uitgangspunten van beleid-notitie te gaan schrijven en die dan eens met het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond te gaan „tackelen”. Wat je wel kunt

ERE ONTWIKKELINGSPROJEKTEN

Medefinancieringsprogramma

Hoe werkt het Medefinancieringsprogramma?

De organisaties die aan het medefinancieringsprogramma deelnemen, identificeren ontwikkelingsprogramma's en -projecten in Derde Wereld-landen. Zij bereiden de uitvoering van deze projecten en programma's voor. Deze voorbereidingsfase mondt uit in een gedetailleerd projectvoorstel met een nauwkeurige kostenschattting voor de uitvoering. Op basis van dit voorstel beoordeelt HIVOS een project.

De Nederlandse overheid stelt ieder jaar een hoeveelheid fondsen ter beschikking die HIVOS voor projectfinanciering kan gebruiken. Na elk jaar beoordeelt de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op basis van het jaarverslag het door HIVOS uitgevoerde programma. Hij zendt dit verslag samen met zijn commentaar tevens ter beoordeling aan het parlement.

konstateren is het volgende. Als je naar de uitgangspunten van het beleid van het HV kijkt (het Humanistisch Perspektief), dan staat daar onder andere in dat humanisten streven naar een fundamentele gelijkberechtiging van alle mensen in solidariteit met anderen, democratisering van structuren, rechtvaardiger verdeling van macht en middelen, vrijheid van informatie, vrijheid van meningsuiting. Dat zijn allemaal punten die bij Hivos gebruikt worden om projectvoorstellen op te beoordelen. Als ze in dat perspektief werken, dan is dat voor ons juist een reden ze een steuntje te geven."

Checklist

Een ander hulpmiddel om het humanistische in het Hivoswerk te traceren is mogelijk de checklist die gebruikt wordt om projecten te selecteren. Die toetsingslijst

bestaat uit vijf punten. Allereerst is er de doelgroep: dat moeten de allerarmsten zijn. Ten tweede moet het project inkomens- of werkgelegenheidgenererend zijn. Daarnaast moet het de bewustwording stimuleren. Het vierde aspect is de participatie van de doelgroep in de projectvoorbereiding en vooral in de projectuitvoering. En tenslotte het begrip integratie: hoe past het project in de kulturele „setting”. Engelhard: Die vijf aspecten sluiten nauw aan bij de uitgangspunten van beleid van het HV."

En verder: „Wat wel typisch humanistisch is; we leggen niets op, we reageren. Waar we ons heel duidelijk mee bemoeien in projecten is het hoe van de projectuitvoering. Daar hebben we ervaring mee. Maar over het wat, de doelstellingen, dat vinden we zeker bij langduriger kontakten met bepaalde uitvoerende organisaties in ontwikkelingslanden waarvan we de doelstellingen hebben onderschreven, geen onderwerp om ons in te mengen. Of ze nou aardappels of peentjes poten, daar bemoeien we ons niet mee. Als het project maar goed in elkaar zit en voldoet aan de criteria."

Hivos probeert een langdurige relatie op te bouwen met partikuliere ontwikkelingsorganisaties in de derde wereld. De reden?

„Zij hebben de inbreng, de uitvoeringscapaciteit, de ervaring, de landenkennis. Wij hebben de fondsen. En dat proberen we te „matchen”. Wij zoeken daarbij naar kleintjes, omdat de grote hun eigen netwerk in Europa al hebben. Die zijn bekend met het donorwereldje in de ontwikkelingslanden, de kleintjes komen vaak nog niet aan de bak. Die zoeken we op en dat is dus de reden dat we nog steeds in een vorm van actieve werving zitten. Via de kontakten die we daar hebben, zoeken we andere kleine organisaties. Die zitten trouwens ook het dichtst bij de doelgroep."

Tegenspeler

Een veel voorkomende term in Hivos-stukken is „counterpart”, tegenspeler. Op het eerste gehoor een raar woord.

Rutger Engelhard: „Ja, ik heb het ook in het komend jaarverslag niet meer opgenomen. Kijk, wij hebben geen eigen projecten. Organisaties in ontwikkelingslanden voeren projecten uit en wij financieren die organisaties. Zo'n organisatie is een counterpart-organisatie. Het geeft in zekere zin een vorm van gelijkwaardigheid aan. Als Hivos hebben wij geen bestaansrecht als we geen partnerorganisaties in ontwikkelingslanden hebben. En we hebben helemaal geen bestaansrecht meer, als al die organisaties zeggen: Hivos? Balen! Dan doen we ons werk verkeerd. Dus we luisteren heel erg goed naar die mensen daar. Als we daar op bezoek gaan, of zij komen hier, dan praten we niet alleen projecten door, maar dan praten we ook Hivos door.

Dat is ook een van de redenen waarom het mensenrechtproject ontstaan is. Zij zeiden: Wie is Hivos? We hebben jullie wel gezien, maar door wie worden jullie „gesteund”. Door de humanistische beweging? Nou daar horen we nooit wat van. We willen graag vanuit Nederland actieve solidariteit hebben. Jullie zijn actief, jullie zijn solidair. Maar het gewicht van jullie solidariteit wordt pas bepaald door de soli-

dariteit van de achterban waarin de organisatie geworteld is."

Peter Boss

De brochure „Nederland en de mensenrechten in de derde wereld” is te bestellen door het overmaken van f 7,40 op postgiro 716000 t.n.v. Stichting HIVOS, Den Haag, onder vermelding van: brochure mensenrechten. Op dit gironummer kunt u trouwens ook uw financiële bijdrage aan HIVOS storten.

OME KLAAS

Openbare biechtruimte voor persoonlijke misère of kollegezaal voor populair medisch onderricht zou een evenjuiste benaming zijn voor wat thans in moderne ziekenhuizen de konversatiezaal voor wandelende patiënten wordt genoemd.

Op m'n eerste middag als wandelende patiënt ontmoet ik „Ome Klaas” daar. Een bijna 65-er, die precies wist hoe hij er voor stond: kanker en nog wat van die ongemakken. Maar oom Klaas laat het hoofd niet hangen. Nog deze week gaat hij naar huis. „Eerst trouwen, want de kinderen zijn de poet al aan 't verdelen en daar zal ik een stokkie voor steken. M'n vrouw”, zo gaat hij verder, „is al enkele jaren dood en dit wijfie is hartstikke goed voor me. Maar ja, eerst wil je zo'n vrouwtje niet binden aan zo'n krakende wagen, maar de goeierd wil wel en ze kan d'er alleen maar beter van worden. En daarna, dan gaan we naar Spanje, zolang ik kan: potverteren!”

Na z'n verhaal sloft hij met de evenoude en even krikemikkige kamergenoot Kees naar de lift: op een andere étage patiënten bezoeken en een paar zusters, want vrouwelijk schoon was volgens zijn zeggen nog best aan hem besteed.

„Ome Klaas had gelijk, je moet er altijd wat van maken zolang het nog kan, je kan 't toch niet meenemen”, konkludeerde de achterblijvende openbare mening.

Nog voor de temperatuurmeters de ronde deden, zat Kees de volgende ochtend geheel ontdaan en wat suffig op de gang. Oom Klaas had 's nachts een inwendige bloeding gehad en binnen vijf, zes minuten was het met hem gebeurd.

Later op de ochtend in de konversatiekamer alom ach en wee. „Nog zo jong; nog zoveel plannen; hoe nu met de erfenis?” Het rouwbeklag over de overledene werd allengs overstemd door de eigen ontdaanheid over het voorval.

De ook niet meer zo jonge tante Stien – kennelijk de jeremiades zat – maakt er een eind aan met een epiloog waar menig grafredenaar jaloers op kan zijn. „Nou, ik teken er voor. Wat er van ome Klaas over is, ligt in het lijkenhuisje en hij weet van niets meer. Hij heeft er tot het laatste moment lol in gehad. Van trouwen en reizen is niks meer gekomen, maar z'n plezier in 't plannenmaken kan niemand meer afnemen. Zo d'er tussenuit en Joost mag weten wat 'm allemaal bespaard is gebleven.”

Met deze woorden verdween oom Klaas uit de konversatie en van het levenstoneel.

Max Willems

blijk van solidariteit. Solidariteit met een vereniging die een gemeenschappelijke levensbeschouwing etaleert. Ze komen zelfs niet op de vergaderingen van de Gemeenschappen.

Ze weten zich waardig vertegenwoordigd in de samenleving.

Maar misschien hebben we ook in het H.V. een stemplicht nodig? Een democratisch proces voor het aanstellen van diegenen die namens ons iets besluiten? Laten we ons dan onderwerpen aan de democratie en van het H.V. een politieke partij maken. Dan kan ik tenminste stemmen. Dan kies ik niet voor een partij die eenzijdige ontwapening als de enige ethisch verantwoorde oplossing voorstelt. Dat is mij te simplistisch.

J. G. Tromp (Bussum)

Naschrift

Het kongres heeft met 1979 besloten een jaar in de vereniging te diskussiëren over de kernbewapening.

In de „Humanist”, in plaatselijke gespreksgroepen en in ledenvergaderingen is dit onderwerp uitvoerig besproken. Als deze besluitvorming niet democratisch is geweest is er geen democratische besluitvorming mogelijk. Overigens is er niet besloten tot eenzijdige ontwapening (zoals u suggereert), maar tot een ethische verwerping van gebruik en bezit van kernwapens (red.)

Krematie

N.a.v. een artikel over krematie schrijft R. Slot in de „Humanist” van 1 aug. j.l. De mens grijpe niet onnodig op een gebied in waar hij niets van weet!”

Deze onwetendheid schijnt in tegenspraak te zijn met het voorafgaande, waarin met stelligheid beweerd wordt dat – uitgaande van een mogelijk bestaan van een onsterfelijke ziel – deze dan na de dood „haar eigen tijd nodig heeft om zich van de aarde los te maken. Vooral bij een plotselinge dood is dat van belang. Door een lijkverbranding versnelt men op onnatuurlijke wijze deze scheiding en komt de ziel te snel in een luchtledig terecht, weet nog niet de nieuwe weg maar kan ook niet bij het lichaam vertoeven want dat is onherkenbaar geworden”.

Hoe is de heer of mevr. Slot aan deze wetenschap gekomen?

W. H. J. Mekers (Rotterdam)

Toneelgroep C.C.C.

STAUT TONEELGROEP C.C.C. stelt zich ten doel politiek toneel uit Latijns-Amerika op Nederlandse planken te brengen en zoekt daarom medewerk(st)ers (spelers, ontwerpers, vertalers), bij voorkeur mensen die in hun werk, studie of vrije tijd met Latijns-Amerika bezig zijn. De activiteiten van de groep worden 29 september weer gestart. Informatie en aanmeldingen na 18.00 uur bij Edvard Beem, tel. 020-723 824

Mag je van jezelf houden?

Christopher Lasch heeft een boek geschreven tegen het „narcisme”, de neiging zozeer van jezelf te houden dat je niet meer in staat bent diepgaande relaties met anderen te leggen. Hoe staat het humanisme daar tegenover, omdat het toch positief staat ten opzichte van het voor jezelf opkomen?

DIALOOG met de voorzitter

Lange tijd is het hoogste ideaal geweest jezelf weg te cijferen, hoe minder je aan jezelf dacht hoe meer aan je naaste – zo was de redenering. Bovendien ging dat ideaal gepaard met een verheerlijking van het geestelijke en een minachting voor het lichamelijke. De laatste tijd is daarin verandering gekomen. Het werd goed voor jezelf op te komen – met name de vrouwenbeweging heeft dat sterk benadrukt omdat het opofferen vooral vrouwen werd toegedicht. Ook vond een opwaardering van het lichamelijke plaats: seksualiteit was niet langer iets om je voor te schamen. Zoals zo vaak in de geschiedenis was ook hier sprake van een golfbeweging: van het ene uiterste naar het andere. Alles leek wel

te gaan draaien om de persoonlijke ont-plooiing en iedere aandacht voor een ander moest jezelf wel iets opleveren om het interessant te houden. De seksuele bevrijding leek meer te eindigen in de vleeswinkel en de markt van uiterlijke aantrekkelijkheden dan in iets wat je echte bevrijding zou mogen noemen.

Christopher Lasch heeft ongetwijfeld gelijk als hij kritiek uit op schijnbevrijding, op de leegheid, op de eenzaamheid en op de oppervlakkigheid die het overtrokken egocentrisme heeft opgeleverd. Maar hij vervalt in dezelfde slingerbeweging van de geschiedenis door met oplossingen uit de oude doos te komen: met z'n allen terug naar het gezin van vroeger en moeder de vrouw weer bij de pappot. Er is gelukkig nog een derde weg tussen opofferen en egocentrisme, tussen het „wees blij dat je mag dienen” en het „ikke, ikke, en de rest kan stikke”.

Het humanisme pleit voor vrijheid, maar tegelijkertijd ook voor verantwoordelijkheid. Voor een emancipatie die meer is dan kortzichtige belangenbehartiging en derhalve streeft naar een maatschappij waarin iedereen zo menswaardig mogelijk kan leven. Voor een onbevangen houding t.a.v. seksualiteit zonder verafgoeding of verguizing. Voor het recht voor jezelf op te komen en de plicht dat ook voor anderen te doen die het anders niet aankunnen. Wie op juiste wijze zichzelf waardeert, kan daardoor voor anderen van groter waarde worden.

Rob Tielman

GEMEENSCHAPPEN

Studiedag over pleeggezinnen

De stichting HOZ, als afkorting voor Huwelijk/relaties, Ouderschap en Zwangerschap, organiseert op dinsdag 7 oktober in Utrecht een studiedag over het onderwerp „pleeggezinnen”. Doel is begrip kweken voor de situatie van pleeggezinnen en pleegouders en te bevorderen, dat adspirant-pleegouders zich melden bij de pleeggezincentrales.

Dat is een zaak, waarop ook humanistisch gezinden zich moeten bezinnen omdat er in voorkomende gevallen opvang voor onze kinderen mogelijk moet zijn in een gelijkgezind milieu.

De dag duurt van 9.30 tot 16 uur. Het programma bevat een presentatie van de problematiek door een toneelgroep, een inleiding door een deskundige en onderling gesprek. De kosten zijn voor rekening van de HOZ. Belangstellenden kunnen zich (met speed) opgeven bij de HOZ, tel: 030 - 313707.

Weekend gewest Noord-Holland

11 en 12 okt. a.s. organiseert het gewest N.H. een familieweekend in het „Zeehuis, Verspeykweg 5, in Bergen aan Zee. Het thema van dit weekend „de Vrijheid” zal worden ingeleid door Wim Klever (filosoof) uit Capelle aan de IJssel.

De kosten zijn: volwassenen: f 30.—, kinderen t/m 16 jaar f 15.—.

Voor verdere inlichtingen en opgave is het contactadres: Carry de Boers, Populierenlaan 16 Abbekerk, tel. 02298-1785.

Uitvaartbegeleiding

De landelijke dienst Plaatselijke Geestelijke Verzorging organiseert dit jaar kursussen voor hen, die belangstelling hebben voor uitvaartbegeleiding. Het gaat om een cyclus van 8 wekelijkse avonden. Deelnemers verplicht tot niets en de kursussen zijn gratis. Wel wordt er verwacht, dat men alle avonden komt.

Als cursusmateriaal worden literatuur, films en praktijkervaringen van anderen aangeboden. Video kan een hulpmiddel zijn. Verder zal er veel ruimte zijn voor discussie. Met name staat de beleving van de deelnemers zelf centraal bij de thema's die worden aangesneden.

Die thema's zijn: opvattingen over leven en dood; rouw en rouwverwerking; rituelen en hun mogelijke functie; praktijk van de humanistische uitvaartbegeleiding.

De kursussen starten in: Rotterdam: half oktober, Haarlem: half oktober, Leeuwarden: begin november.

Kursusbegeleidster in Rotterdam en Haarlem is mevrouw Hanneke Randoe. In Leeuwarden is de cursusbegeleidster Marcelle Prummel. Voor verdere inlichtingen en opgave voor deelname kunt u zich richten tot het Centraal Buro te Utrecht, toestelnr. 32.

Het onderwerp uitvaartbegeleiding is behandeld in de „Humanist” van 15 maart 1980 en er is op het Centraal Buro naast een dokumentatie-werkmap een algemeen dokumentatieformulier te verkrijgen.

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD: IETS LATER-BEETJE ANDERS

Vijf minuten bedenktijd, het bekendste televisieprogramma van het Humanistisch Verbond ondergaat in het derde jaar van z'n bestaan een paar kleine wijzigingen. Het aanvangstijdstip valt vanaf 5 oktober a.s. tien minuten later en in de onderwerpen wordt meer lijn gebracht.

De nieuwe uitzendtijd (iedere zondagavond van 20.40-20.45 uur, via Nederland 2) is het gevolg van veranderingen in de voorafgaande programmering. De NOS heeft het journaal per 1 oktober een half uur naar voren gehaald (en verlengd tot 10 minuten), zodat er nu zeven dagen per week om acht uur nieuws is. Na het journaal volgt dan, in een afwisseling van eens per vier weken, een der programma's Horizon, Oogst in beeld, Artsenij, Ot en Sien. Na het HV volgt dan als vanouds de VPRO.

Het verbond heeft zich tegen deze veranderingen verzet, omdat het daarmee de gunstige plaats tussen Studio Sport en het journaal verliest. Omdat de NOS echter net zo vrij is in het gebruik van z'n zendtijd als iedere andere zendgemachtigde haalde ons bezwaar weinig uit. We zullen moeten afwachten welke gevolgen dit voor de kijkdichtheid heeft.

De voorgenomen verandering in ons vijf minuten programma zelf komt er op neer dat er qua onderwerpeuze minder van de hak op de tak gesprongen gaat worden. Het daarachter liggende motief (n.l. om te tonen dat vanuit het humanisme tal van uiteenlopende situaties onze aandacht en „bedenktijd” vragen) bleek van de paar mensen die zich met de rubriek kunnen bezig houden wel erg veel te vragen aan tijd en inzet. Daarnaast blijven de middelen om zoveel programma's te maken erg beperkt, omdat iedere zendgemachtigde studio-ruimte en geld krijgt naar de hoeveelheid zendtijd en niet naar het aantal programma's dat er van gemaakt wordt. Hoe meer dat er zijn, hoe duurder en dus moeilijker dat (verhoudingsgewijs) wordt. Alle reden dus om te zoeken naar verlichting, die o.m. gevonden is in het idee om verwante onderwerpen bij elkaar te brengen. Dit leidde tot het plan om „thema-reeksen” van plm. zes weken te creëren. Naast bundeling van denkkraft en middelen heeft dit belangrijke andere voordelen: wie de rubriek vaker ziet zal zo hopelijk een versterking van het ene programma door het andere ervaren. Dit kan zich zelfs uitstrekken tot de langere programma's die wij op vrijdagavond in zo'n periode uitzenden. Of het werkt kan ieder voor zichzelf voor het eerst in de komende weken, als er op de vrijdagavonden 10, 31 oktober en 21 november drie gespreksprogramma's onder de naam „Met alle geweld?” worden uitgezonden. In die periode zal Vijf minuten bedenktijd eveneens gaan over onderwerpen in deze sfeer, soms met verwijzing naar de langere uitzendingen.

Om het bedoelde prikkelende, verrassende karakter van deze rubriek niet tekort te doen kondigen we ook hier de onderwer-

pen niet aan. Wel kunnen we iets zeggen over andere thema-reeksen die in onderzoek of al in voorbereiding zijn. Zo volgt in december (de maand waarin het HV op rtv aan ledenwerving doet) een serie die voorlopig het etiket „de club” meekreeg en die cirkelt rondom de vraag waarom mensen zich aangetrokken of afgestoten voelen door organisaties (dus ook b.v. door het HV); enerzijds de aarzeling om in hokjes te gaan zitten en anderzijds de noodzaak om te organiseren wil er iets terecht komen van de ideeën die we nastreven. Voor 1981 wordt gedacht aan thema-reeksen over praktisch humanisme (werkvormen van het HV), de overlevingsproblematiek (rondom het kongres van het verbond), de angst voor verandering, en irrationele ideeën waarmee mensen zichzelf in de weg zitten. Tussen deze series wordt overigens wel ruimte gelaten om zododig een aktueel onderwerp bij de kop te pakken.

Hoe komt z'n programmatische verandering nu tot stand? Het antwoord is eenvoudig: door kritiek. In de eerste plaats hoort het tot de taak van programmamakers om kritisch te zijn op eigen en elkaars werk. Daarom gaat er in de wekelijkse redaktievergaderingen een fors deel van de tijd heen met evalueren en dat gaat, zoals het heet, „recht voor z'n raap”. Daarnaast zijn belangrijk de reacties die we per brief, telefoon en uit direkte omgeving krijgen. Hoe breder die respons, des te beter. Helaas krijgen we nog te weinig reacties van buiten het verbond. Hopelijk lukt het om begin volgend jaar via gericht onderzoek van de NOS-dienst Kijk- en Luisteronderzoek daarover meer aan de weet te komen.

De systematische herbezinning in de tv-redaktie (met hulp van de kijkers die reageerden) op de vraag of we met Vijf minuten bedenktijd op de goede weg waren had ons intussen al een aantal dingen geleerd. Eerst wat negatieve: de diverse afleveringen liepen nogal eens te sterk uiteen naar onderwerpeuze zowel als aanpak. Ook de kwaliteit was wisselend; vaak werd er duidelijk hoog gegrepen en zoals bekend val je dan des te harder als je mistast. Ook bleken sommige programma's niet begrepen te worden (al staat daartegenover dat soms diezelfde programma's ons complimentjes van anderen opleverde). Ook de gemiddelde publiekswaardering bleef te laag naar onze zin, ofschoon we weten dat de betekenis van dat „rapportcijfer” maar betrekkelijk is omdat dat ook wordt beïnvloed door kijkers die het falikant met de strekking van ons programma oneens zijn en dat ook via de waardering tot uitdrukking brengen. Tenslotte vonden we het niet goed dat de wekelijkse produktie van tel-

kens weer iets heel anders een te zware last legde op de paar schouders die dat dragen moeten. Op creativiteit moet je niet te zuinig zijn, maar er mag zeker geen roofofbouw op worden gepleegd.

Positieve geluiden waren er gelukkig ook. De naambekendheid van het Humanistisch Verbond is bijvoorbeeld sterk toegenomen door Vijf minuten bedenktijd. Tevredenheid was er bepaald ook over het simpele feit dat in deze vormgeving je ook eens kon lachen om iets van het verbond. Het bekende beeld van humanisten die altijd zwaar op de hand zijn is er gelukkig fors mee aangetast. Verder heeft het HV regelmatig een aktueel gezicht getoond door snel te reageren op gebeurtenissen.

Tot zelfgenoegzaamheid heeft dit echter niet geleid, zoals blijkt uit het voorafgaande. Iedere aktiviteit, en zeker geldt dat voor radio en televisie moet voortdurend onder kritiek staan van ieder die zich daarbij betrokken voelt. Vooral als daarbij ook oog is voor het goede dat intussen ook tot stand komt kan het totale programma-aanbod er alleen maar door verbeteren.

Eén tip nog tot slot: kijk en luister ook eens naar andere programma's van het verbond. Die bieden weer iets anders, in een andere vorm ook vaak.

En altijd: meer dan vijf minuten bedenktijd!

Casper Vogel

VERBOND OP RTV

televisie

Vrijdag 10 oktober, 23.00 - 23.30 uur, Nederland 1

„WE HEBBEN EEN VIJAND NODIG”

Vijanden zijn er in soorten en maten. Er zijn ook echte en vermeende vijanden.

Er zijn meer dan genoeg tegenstellingen tussen mensen, vooral economische, politieke en militaire. Maar er zijn ook valse tegenstellingen, die bewust of onbewust in stand worden gehouden.

Wanneer wordt tegenstelling vijandschap? In dit programma gaat het over de menselijke behoefte om gevoelens van angst en onveiligheid een gezicht te geven, vaak met behulp van vooroordelen en stereotypen.

Regie: Leen Timp.

Dit is het eerste programma van een drieluik: „Met alle geweld?” dat het Humanistisch Verbond uitzendt op 10 oktober, 31 oktober en 21 november.

HV ONTMOET RAAD VAN KERKEN

Op 16 september j.l. is de paritaire commissie van HV en Raad van Kerken van start gegaan waartoe HV-voorzitter Rob Tielman en Philip Idenburg (NH-kerk) het initiatief hebben genomen. Rob Tielman sprak de hoop uit dat verkeerde beeldvorming over en weer zou kunnen worden weggenomen (bv dat het HV anti-kerkelijk zou zijn) en dat zonder verschillen te veroorzaken waar mogelijk kan worden samengewerkt (bv bij de herziening van de arbeidsethiek).

Aan de orde zullen komen onze houding tegenover nihilisme en dogmatisme, ons pleidooi voor pluriformiteit in plaats van verzuiling en neutraliteit, de mogelijke samenwerking in bv de vredesbeweging, de scheiding van kerk en staat, en irritatiepunten over en weer. Wat het laatste betreft wordt gedacht aan de persoonskaart, de verdeling van subsidie voor geestelijke verzorging en humanistisch vormingsonderwijs, en de kerkelijke opleidingen. De paritaire commissie hoopt binnen het jaar met een advies te kunnen komen aan HV en Raad van Kerken over al deze aanlegenheden.

VOLKSKRANT AFWEZIGE

Zaterdag 13 september was een belangrijke dag: de Verbondsraad kwam met haar ver-

klaring inzake de kernbewapening. In de dagbladen en in het ANP-nieuws was dat bericht dan ook terug te vinden. Opvallende afwezigheid was de Volkskrant waarin op 15 september niets hierover te lezen was maar wel het bericht bevatte dat de paus tegen abortus blijkt te zijn. Als dat nu pas tot de Volkskrant doordringt zal het nog wel even duren voordat we in die krant iets kunnen lezen over het HV.

PERSOONSKAART

Mocht u inzage in uw eigen persoonskaart worden geweigerd, dan kunt u daartegen schriftelijk protesteren bij het Kollege van Burgemeester en Wethouders van uw ge-

meente. En daarbij een beroep doen op artikel 90 van het Besluit Bevolkingsboekhouding van 27 augustus 1967, s. 442, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 22 maart 1979, s. 197. Graag een afschrift naar het plaatselijk HV en het hoofdbestuur.

MET TWEE MATEN

Niet Wim Sonnevelds „zuchtende zusters”, maar B. en W. van Susteren hebben – terecht – in hun opperste wijsheid besloten geen financiële steun te verlenen aan het islamitisch centrum met moskee in de westelijke mijnstreek, omdat de gemeente geen subsidieregeling voor kerkgenootschappen kent. Dat de r.k.-kerken ter plaatse wel worden gesubsidieerd is (volgens De Volkskrant van 6 sept. jl. waaraan één en ander wordt ontleend) voor het gemeentebestuur een andere zaak, omdat 95 percent van de inwoners de r.k.-godsdienst aanhangt. Weer een andere zaak is natuurlijk dat hier een minderheid wordt gediskrimineerd en een overgrote meerderheid op onrechtmatige wijze wordt bevoordeeld.

B. en W. hebben ook nog een politiek argument: de islam heeft in grote delen van de wereld een politiek karakter van „niet geheel kiesbare signatuur”. Staat niet ergens geschreven: Hij die zonder zonde is, werpe de eerste steen? Of in goed Nederlands: als je boter op je hoofd hebt, moet je niet in de zon gaan lopen. (MV)

Homoseksualiteit, emancipatie, hulpverlening

Onder deze titel organiseert de Jhr. Mr. J.A. Schorerstichting op vrijdag 14 november a.s. een studie- en informatiedag. Deze dag is bedoeld voor professionele hulpverleners uit de 1e en 2e lijn die in hun werkpraktijk te maken krijgen met homoseksuele mannen en lesbische vrouwen en daardoor geïnteresseerd zijn in dit onderwerp, én voor vrijwilligers die hulp verlenen, die actief zijn binnen organisaties die zich bezighouden met het verbeteren van de positie van lesbische vrouwen en homoseksuele mannen, én mensen die zelf actief zijn binnen zelfhulpgroepen.

Programma

Naast lezingen over verschillende ‘aspecten’ van homoseksualiteit, emancipatie en

hulpverlening worden er werkgroepen georganiseerd over:

- huwelijk en homoseksualiteit,
- ouders van homoseksuele kinderen,
- homoseksualiteit en hulpverlening,
- zelfhulpgroepen.

Er wordt een informatiemarkt gehouden en 's avonds is er een première van een theaterproductie over homoseksualiteit van theatergroep PANTH'ER.

De dag wordt gehouden:

overdag in de zalen van hotel Krasnapolsky in Amsterdam, 's avonds in de theaterzaal van de afdeling COC Amsterdam.

Wanneer u meer informatie wilt hebben over deze dag, kunt u een uitgebreider programma-overzicht schriftelijk of telefonisch aanvragen bij de Jhr. Mr. J.A. Schorerstichting, Nieuwendijk 17, 1012 LZ Amsterdam, tel: 020-24 63 18 (op werkdagen tussen 09.30 en 17.00 uur).

(vervolg van pagina 3)

ceerde denken dat onlosmakelijk verbonden is met humanisme en pregnanter tekst met direkter formuleringen wel mogelijk is.

De Verbondsraad heeft, in opdracht van en namens het hoogste kollege in een democratische organisatie, het kongres, de Kernwapenverklaring aangenomen. Daarmee is iets unieks bereikt, namelijk dat niet de één of andere nevenorganisatie als een Interhumanistisch Vredesberaad of iets van dien aard, maar het Humanistisch Verbond zelf komt met een heldere, ethisch verantwoorde bijdrage in het denken en handelen over het meest verschrikkelijke vernietigingswapen dat de mensheid momenteel ter beschikking staat.

M. W. Verduijn

In het septembernummer o.a.:

ENKELE MOMENTEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE VERHOUDING VAN KERK EN STAAT – Dr. H. Bongers
Hoe is in westerse landen, met name onder invloed van het christelijk geloof, gedacht over de scheiding van kerk en staat? De schrijver duikt ver terug in het verleden: hij begint in de Griekse Oudheid en besteedt vervolgens aandacht aan de meest markante ontwikkelingen tot aan de huidige tijd.

DE VRIJPLAATS EN HET ASIELRECHT – Dr. H. Bianchi

VREDE, VRIJHEID EN VRIJPLAATS – Mr. M. J. M. Salden

VRIJPLAATSEN TER DISKUSSIE

Beide schrijvers reageren op uitnodiging van de redactie op elkaars artikelen.

GEEN MENSELIJK BESTAAN ZONDER DE DOOD – Dr. J. Szczepański

Vervolg op de in het vorige nummer geplaatste filosofische beschouwing over „Leven”

REKENSCHAP:

DE MOEITE WAARD!

Vraag eens een proefnummer aan, of beter nog: neem een abonnement – studenten en houders van een cultureel jongeren paspoort krijgen f 7,50 korting.

BON

kan ongefrankeerd verzonden worden aan: REKENSCHAP, Antwoordnr. 2181, 3500 VB Utrecht

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats:

☐ wenst een abonnement op REKENSCHAP à f 32,50 per jaar (vier nummers); het abonnement gaat in met ingang van het septembernummer

☐ wenst voordeelabonnement op REKENSCHAP à f 25,00 per jaar (vier nummers); het abonnement gaat in met ingang van het septembernummer

NUMMER KOLLEGEKAART:
eventueel: nummer CJP:

☐ wenst gratis proefnummer (alleen verzendkosten worden berekend: f 1,30)

☐ wenst alléén het septembernummer à f 8,50 (inkl. verzendkosten)

WACHT MET BETALEN OP ONZE AK-SEPTGIROKAART

Humanitas heeft onlangs een (met cartoons van Wim Boost geïllustreerde) gespreksmap voor ouderen uitgebracht onder de titel „In de loop van je leven”. Deze map gaat in op de rol van verleden, heden en toekomst bij het ouder worden. Meer hierover, en over nog twee andere boeken over het ouder worden en het ouder zijn kunt u lezen op pagina vier.

Ook positieve ontwikkelingen

IHEU SIGNALEERT TOENAME ANTI-HUMANISME IN WERELD

Het hoofdbestuur van de internationale humanistische unie (IHEU) heeft in haar oktobervergadering besloten in 1981 een dialoog te organiseren met marxistische humanisten, in 1982 haar vierjaarlijks kongres te wijden aan de bestrijding van het opkomend anti-humanisme, en in 1983 een internationale humanistische vredeskonferentie te houden waar met name onze houding tegenover de kernbewapening aan de orde zal komen.

Vertegenwoordigers van humanistische organisaties uit onder andere de Verenigde Staten, Engeland, Duitsland, Frankrijk en Nederland spraken hun bezorgdheid uit over het groeiend anti-humanisme zoals dat tot uitdrukking komt in de islamitische wereld, onder fundamentalistische christenen, in sektarische groepen en in het weer opkomend fascisme. Ook de pogingen de scheiding tussen kerk en staat te doorbreken vragen om humanistisch tegenspel. Gelukkig zijn in een aantal landen jonge humanisten actief geworden om de fakkel van het vrije denken over te nemen van de oudere generatie. Het humanistisch vormingsonderwijs voor jongeren mag

zich verheugen in een stijgende belangstelling. De engelstalige humanistische uitgeverij Prometheus Press neemt in betekenis toe (Jaap van Praag's Grondslagen van Humanisme zal daar binnenkort in Engelse vertaling verschijnen). Er wordt gewerkt aan een versterking van de internationale humanistische publiciteit, en naast onze vertegenwoordigingen bij de Verenigde Naties, de Unesco en de Raad van Europa zal er ook een vertegenwoordiging komen bij het Europese Parlement. Er wordt verder gewerkt aan de installering van een internationale humanistische ombudsman, en aan een herziening van de internationale beginselverklaring.

Anti-humanisme

De anti-humanistische televisie-uitzendingen van de Evangelische Omroep blijken niet op zichzelf te staan. Ook in andere landen (met name de Verenigde Staten) wordt de humanistische beweging aangevallen. Zoals bekend komt het in veel staten voor dat humanisten uit het onderwijs geweerd worden. Daarom zal het IHEU-kongres in 1982 in Hannover als thema krijgen „de overwinning van anti-humanistische tendensen”. De nadruk zal daarbij liggen op het positieve alternatief dat het humanisme biedt voor doemdenken, nihilisme en dogmatisme. Het is van groot belang dat de jongste generatie opgroeit met een perspectief op een menswaardiger wereld. Er ligt voor de humanistische beweging een belangrijke taak de mensenrechten te verdedigen tegen onverdraagzaamheid en gewelddadige onderdrukking.

De ervaring leert dat onze internationale ontmoetingen zeer stimulerend werken op elkaars motivatie. In het ene land worden ervaringen opgedaan die ook voor andere van belang kunnen zijn. Zo heeft men in België goede ervaringen opgedaan met grote manifestaties waaraan alle niet-konfessionele organisaties meewerken. In Noorwegen door goed verzorgde publiciteit een verdubbeling van het ledental. In Zwitserland waren universitaire discussies bijeenkomsten een groot succes. In Frankrijk wordt veel gedaan aan permanente edukatie. In Engeland en Amerika staan de humanistische bladen op hoog niveau. In België is men er goed in geslaagd de ouders te bereiken van kinderen die humanistisch vormingsonderwijs volgen.

Nieuwe beginselverklaring

De grondslag van de IHEU wordt gevormd door de zogenaamde Amsterdam Declaration van 1952. Die beginselverklaring is nog steeds een goede uiteenzetting van onze opvattingen. Toch is het goed van tijd tot tijd eens stil te staan bij de eigen gangspunten om mogelijke verstarring te voorkomen. Uiteindelijk verzet het humanisme zich tegen dogmatisme. Zo wordt vandaag de dag meer de nadruk gelegd op een juist evenwicht tussen verstand en gevoel, op een verantwoordelijker gebruik van wetenschap en techniek, op een voorzichtiger omgaan met de natuur, en op het ondersteunen van emancipatiebewegingen.

Iedereen die inhoudelijk en organisatorisch een bijdrage wil leveren aan de versterking van het internationale humanisme is van harte welkom en weet de weg (postbus 114, Utrecht). De IHEU voorkomt dat we blijven steken in onze nationale problemen en biedt een kader voor activiteiten gericht op een menswaardiger wereld. Samen zijn we sterker in een tijd waarin dat weer heel erg nodig is.

Rob Tielman